

Foglalkoztató füzet 10-18 éveseknek

1664. augusztus 1-jén
a szentgotthárdi csata
keresztény győzelemmel végződött!

Montecuccoli diadalt
aratott a török felett!

Köprülü Ahmed seregét
a keresztények mezei
csatában legyőzték!

*Ilyen lelkes híradások tették
Szentgotthárd
nevét ismertté Európa-szerte*

Múzeumpedagógiai foglalkoztató füzet
a Pável Ágoston Helytörténeti és Szlovén Nemzetiségi Gyűjteménynek
a szentgotthárdi csatát bemutató állandó kiállításához
9970 Szentgotthárd, Hunyadi u. 6.
Tel.: +36-94-380-099
E-mail: muzeum@mfvk.hu
Web: www.sztgmuzeum.hu

A munkafüzetet összeállította: Horváth Zsuzsanna

A felhasznált fotók és dokumentumok forrásai:

- a Pável Ágoston Helytörténeti és Szlovén Nemzetiségi Gyűjtemény szentgotthárdi csatáról szóló állandó kiállításának és az interaktív terepasztalnak az anyaga
- A helyi Honismereti Klub értéktári adatbázisa
- Czuk Ferenc: Szentgotthárdi csata c. históriás éneke. Szombathely, 2014
- 1664. A szentgotthárdi csata. Háború és béke Zrínyi Miklós korában. Szombathely 2015
- Saját fényképek

Köszönet a Honismereti Klub tagjainak, hogy átnézték a készülő kéziratot!

A munkafüzet a Kubinyi Ágoston Program keretén belül készült 2020-ban.

A megjelenését támogatta:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Tartalmas időtöltést, jó szórakozást kívánunk!

Az interaktív terepasztal Tudástárában és a kiállítás anyagában nem ellenőrizhető feladatok megoldásainak kulcsát megtalálhatjátok a munkafüzet végén!

Az oszmán török uralkodók évszázados álma volt, hogy elfoglalják Bécsét, a Habsburg Birodalom központját. 1600-ban Kanizsa török kézre kerülésével a Dunántúl nyugati része is a portyázások áldozatává vált. Ekkor tette át Vas megye székhelyét Vasvárról Szombathelyre. 1663-ban **IV. Mehmed** szultán parancsára **Köprülü Ahmed** nagyvezír a Felvidéken indított támadást. A török seregek közel kerültek az áhított célhoz, amikor elfoglalták Érsekújvárt. 1664-ben közvetlen Bécs elleni támadást terveztek.

De miért jöttek Szentgotthárd felé a törökök?

Olvasd le a térképről, és írd a vonalra a válaszokat!

1663-ban hol kelt át a Dunán Köprülü Ahmed?

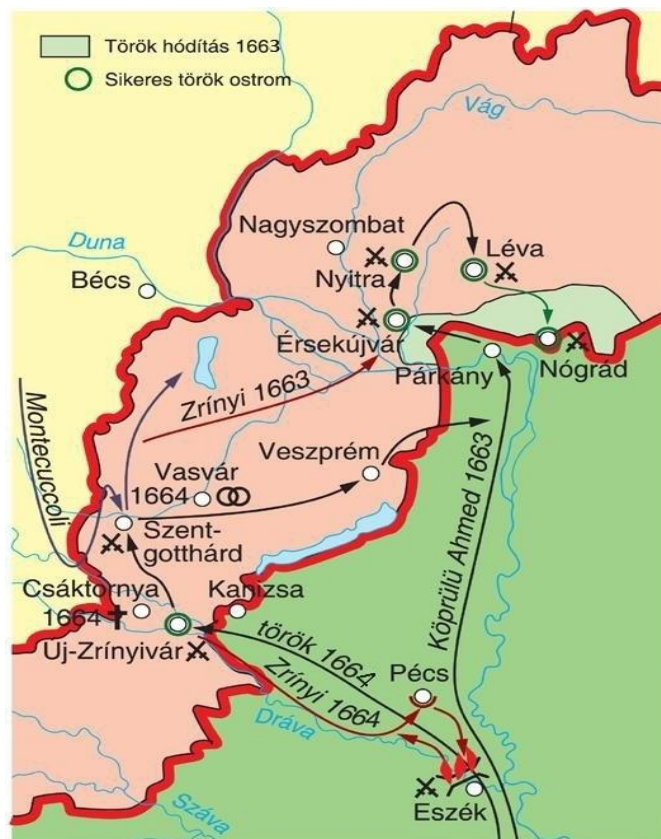
Milyen várak kerültek török kézre 1663-ban?

Milyen folyón volt híd Eszéknél?

Zrínyi Miklós horvát bán és Julius von **Hohenlohe** német tábornok téli hadjárata megzavarta a török haditerveket. Az eszéki híd felégetése késleltette, Kanizsa ostrom alá vétele pedig eltérítette Köprülü Ahmedet az eredetileg tervezett útvonalától.

Kanizsa védője ugyanis a Köprülü család jó barátja, támogatója volt. A pasa nevét egy dzsámi viseli Pécsen.

Nyomozd ki, hogy ki volt a kanizsai pasa, akit a nagyvezír nem hagyott cserben!

Mi kell a győztes háborúhoz?

A korszak hadvezérei különbözőképpen gondolkodtak erről. Az alábbiakban a magyar Zrínyi Miklóshoz, illetve Raimondo Montecuccoli, olasz származású császári hadvezérhez kapcsolódó mondásokat találsz. Tippeld meg, melyik kihez fűződik! **Írj a vonalra Z vagy M betűt a választásod szerint!**

___ Fegyver, fegyver, fegyver kívántatik és jó vitézi resolutio (=elhatározás)!

___ A háborúhoz három dolog kell: pénz, pénz, pénz.

___ Sors bona nihil aliud! (= Csak jó szerencse, semmi más!)

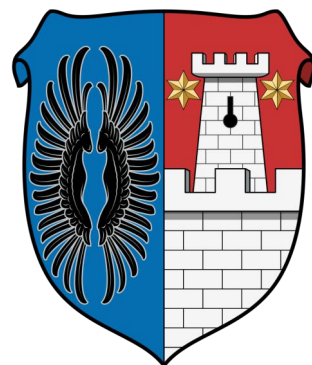
Zrinyi Miklós kereken 400 évvel ezelőtt, 1620-ban született. Páratlan politikai, katonai és irodalmi teljesítményének elismerésül az Országgyűlés 2020-at Zrínyi Miklós-emlékévvé nyilvánította. Történelmi és irodalmi tanulmányaidból ismerheted a nevet, nézz utána néhány adatnak Zrínyivel kapcsolatban, a választ írd a vonalra!

Mi volt dédnagyapja neve? _____

Melyik várat védte, melyik évben? _____

Mi a címe az eposznak, amit Zrínyi az őse hősiességéről írt?

Hogyan és mikor halt meg a költő és hadvezér Zrínyi Miklós?

A családi címer a kiterjesztett sasszárnyakkal és várfallal

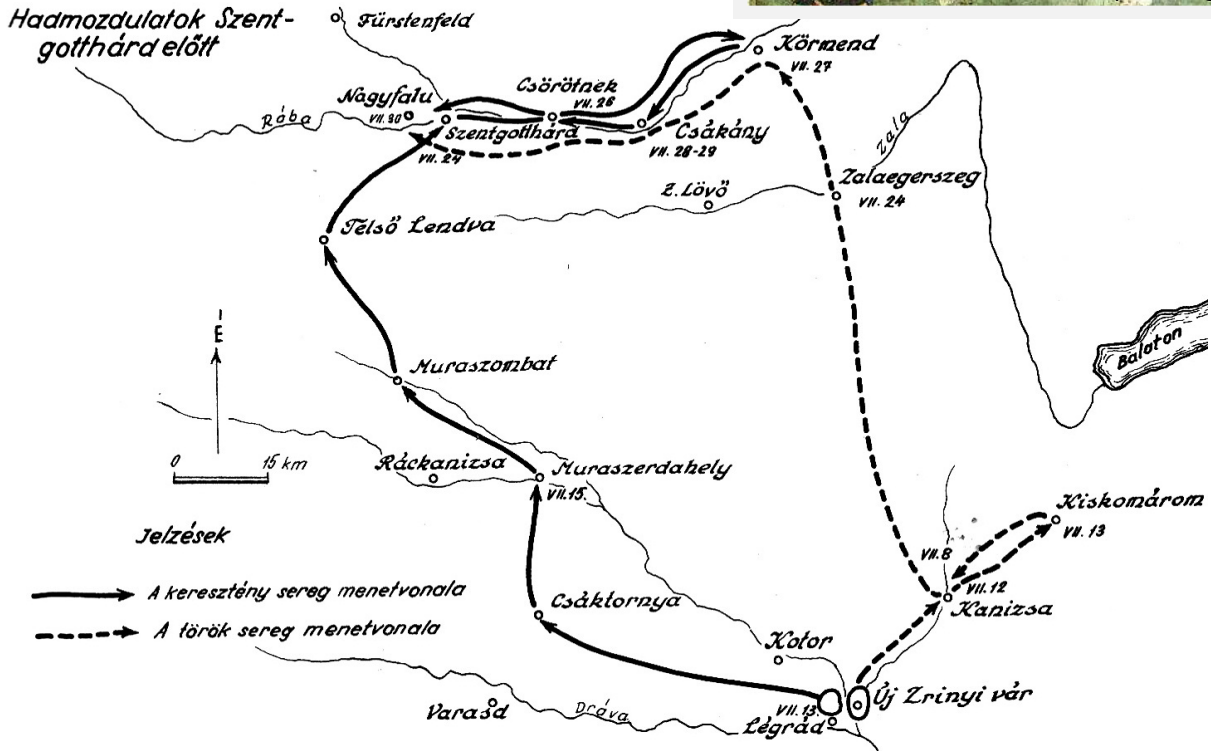

Atéli hadjárat sikerét I. Lipót (osztrák császár és magyar király) is elismerte, Zrínyinek pedig nagy hírnevet szerzett Európában. A francia XIV. Lajos, a „Napkirály” 10 ezer arannyal, a spanyol király az aranygyapjas renddel jutalmazta. A sikeren felbuzdulva Zrínyi szorgalmazta Kanizsa ostromát. A vállalkozás azonban kudarccal végződött, a vár védői kitartottak, és megérkezett Köprülü Ahmed felmentő serege. I. Lipót ezután Zrínyit leváltotta főparancsnoki tisztségéből. Az egyedüli főparancsnok Montecuccoli maradt, aki hagyta lerombolni Új-Zrínyivárat, és visszavonult.

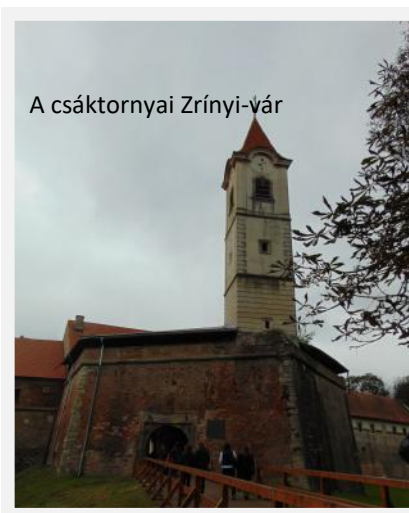
Keress meg és rakd ki a képkönyvtár internetes oldalán a Zrínyit hadvezérként, Csáktornya és Új-Zrínyivár képével ábrázoló puzzle-t!

<https://kepkonyvtar.hu/jetspeed/portal/browser.psmi?docID=76779>

Úton a Rába vonalához

Perjés Géza történész tanulmányában térképázatok mutatják a seregek vonulását. **Olvasd le** a térképről! **Írd** a vonalra a válaszokat a kérdésekre! Milyen nagyobb települések érintésével érkeztek meg Új-Zrínyivártól Szentgotthárdhoz... ?

A csáktornyai Zrínyi-vár

a keresztény seregek: _____

a törökök: _____

A vázlat alapján mikor érkeztek a törökök ... ?

Kőrmendhez _____, Csákánydoroszlóhoz _____

Csörötnekhez _____

Végezz számításokat! A térképázaton levő lépték (és egy darab cérna) segítségével mérd meg, kb. hány km-t tettek meg ...

a keresztény seregek: _____ a törökök: _____

(Vedd figyelembe a kétszer is bejárt utakat!)

A körmendi átkelési kísérlet

Legelőször a tatár előőrs portyázó csapatai érték el a Rábát Körmendnél, ahol egy híd kínálkozott az átkelésre, amelyet magyar katonák védtek Esterházy Pállal, Nádasdy Ferencsel, Batthyány Pállal az élen. A magyarok felszedték a híd pallóit, hogy megakadályozzák az átkelést. Hősiesen védekeztek az egyre erőteljesebben rohamozó janicsárokkal szemben, de azok elfoglalták a hidat, és csak az időközben a helyszínre érkezett nemzetközi seregek segítségével tudták visszazorítani őket a Rába mögé.

Körmendnél egyesültek a nyugati szövetségesek Montecuccoli császári főparancsnok alatt: Bádeni Lipót Vilmos a német birodalmi csapatok, Coligny-Saligny a francia csapatok, Julius von Hohenlohe pedig a Rajnai Szövetség német csapatainak parancsnoka volt.

Sajnos az ismerkedést nehezíti, hogy a névjegyeket elrontotta az ügyetlen nyomdász!

Rakd helyes sorrendbe a betűket, hogy megtudjuk, ki kicsoda! A megfejtéseket **írd a vonalra!**

Portyázó törökök

KI IS VAGYOK ÉN?

- A I I O Y Y C G G L L N N S

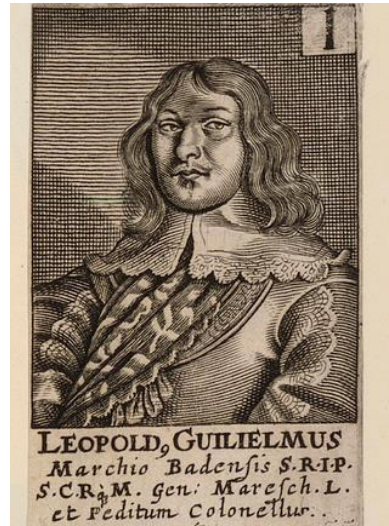
Á Á E E Y H L P R S T Z

A Á E E Y C D D F N R S

Á E I I I O Ó B D L L M N P S T V

E E I O O O U U H H H J L L N N S V

A Á Á Y Y B H L N N P T T

Körmentől a keresztény seregek a Rábától északra, a folyó bal partján, a törökök pedig a jobb partján vonulnak nyugat felé. De miért?

Gondolkodj és válaszolj!

Miért a Rába folyásával ellentétes irányban indultak el a törökök?

Miért követték a vonulásukat a nyugati szövetséges seregek?

Mi lehetett a feladata a helyismerettel rendelkező magyaroknak?

Az oszmán török katonák

„Éhes a janicsár, a szpáhi s az állat.
Az akindzsik, aszabok, tatárok fáradt
serege portyázik, öncélúan tarol,
a környéken zsákmányol, fűvel abrakol.”
Csuk Ferenc históriás énekének részlete

Nézz utána, írd a vonalra ...!

mi a címe Csuk Ferenc idézett művének: _____

melyik évben, milyen alkalomra jelent meg: _____

kik készítettek illusztrációkat a szöveghez? _____

A Szentgotthárd alá érkező oszmán török hadsereg sokféle katonából állt. Az „elitalakulat” a zsoldos janicsárok lőfegyverrel is felszerelt, jól kiképzett, fegyelmezt serege volt. A lovas szpáhik földbirtokért harcoltak. A reguláris haderőket számos portyázó fegyveres kísérte, akik zsákmányra és jutalomra vágytak. Fizetségüket a csaták után a levágott és zsákokban összegyűjtött fejek alapján kapták.

A képek, a múzeumi kiállítás és ismereteid alapján dönts el, hogy igazak vagy hamisak-e a következő állítások a janicsárokról!

Írj a vonalra a döntésed alapján **I** vagy **H** betűt!

- ____ Legfőbb fegyverük volt a számszeríj.
- ____ A janicsárok egyenruhában harcoltak.
- ____ Eleinte legfeljebb bajuszt viselhettek.
- ____ Kaszárnyákban éltek.
- ____ Nem értettek a tűzfegyverekhez.
- ____ Kisgyermekként elrabolt, fanatizált harcosok is voltak soraikban.

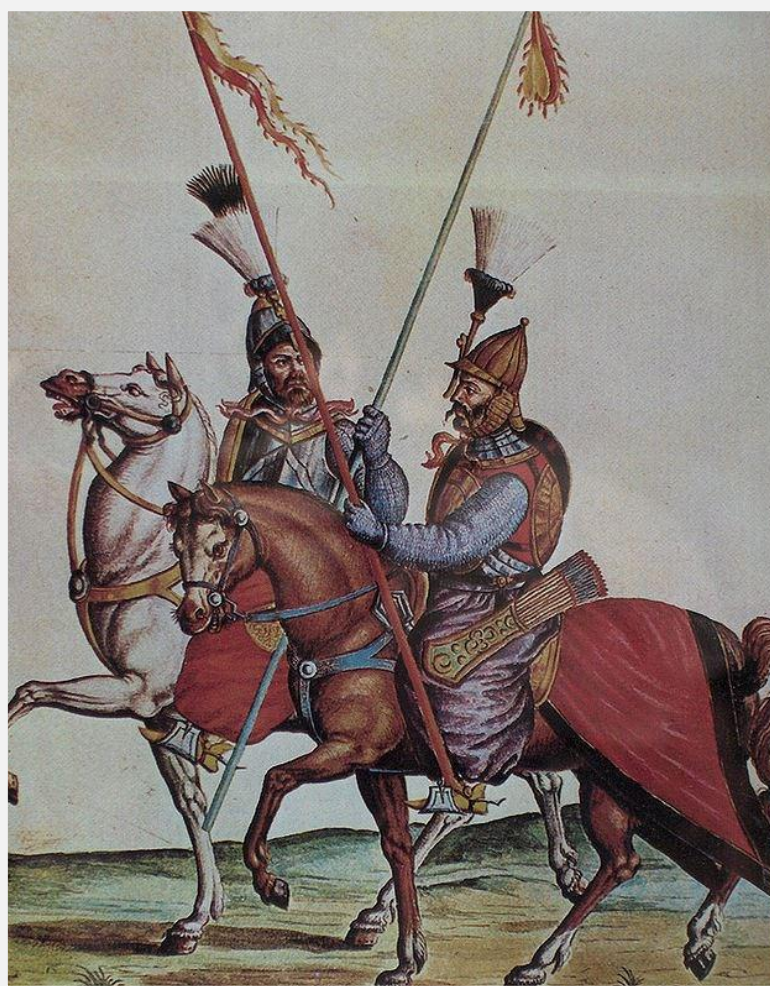

Hadba vonuló janicsárok képe a Wikimédián

A szpáhik sisakot, vékony páncélinget viseltek. A támadás kezdetén kilőtték nyilait, a lovasrohamban a könnyű lándzsának, közelharcban a kardnak és a pajzsuknak vették jó hasznát.

Szpáhik

Az alábbi felsorolásban két kakukktojás is van. **Keress meg, húzd alá** ezeket! Mi a közös a kakukktojásként kiemelt katonákban? **Írd** a vonalra!

janicsár, huszár, szpáhi, aszab, hajdú, topcsi, akindzsi

Ágyú a XVI. századból

A topcsik öntötték az ágyúkat, az ágyúgolyókat. A tüzérség nemcsak a várostromokban, hanem a mezei csatákban is egyre nagyobb szerepet játszott.

A keresztény szövetséges haderők

„Mint robot, indult az ötös-hatos rajba
tömörült muskétás-pikás sor a harcba.
Tombolt a janicsár: albán, perzsa, arab...
Fegyvertűz ritkítja, s rontana újra vad
dühvel, de fennakad a pikákon: mint nyárs
szúrja. Letérdel az első sor, a második kivár
és lő, majd újra megtöltve lép előre,
erre lovashad kaszabol, vágtaáz körbe.”

(Csuk Ferenc)

Európában az első reguláris — hivatásos, kaszárnyákban kiképzett és egyenruhába bújtatott — hadsereget a francia uralkodó, XIV. Lajos (1643-1715) hozta létre. A szomszédos országok gyorsan átvették a módszert. A modern haditechnika és a fegyelmezetten együttműködő gyalogos és lovas csapategységek fölénye megmutatkozott a szentgotthárdi csatában. A törökök előtt falként zárták el az utat.

Nézd meg a szentgotthárdi csatáról készült **animációs film első 14 percét**, majd **válaszolj** a kérdésekre!

Milyen nyelvű parancsokat hallottál? _____

Milyen egyenruhát viseltek a keresztény katonák? _____

Milyen védő felszerelésük volt? _____

Milyen tűzfegyvereket használtak? _____

Hogyan töltötték meg a muskétát? _____

Holland muskétás, Jacob de Gheyn színezett metszete

Pikások az animációs filmben

I. Lipót magyar király, osztrák és német-római császár
(ur. 1657-1705)

XIV. Lajos francia király (ur. 1643-1715)

A fenyegető török veszedelem ellen I. Lipót elnyerte a német államok, a Rajnai Szövetség és a franciák támogatását. Így ütőképes hadsereget tudott felállítani az 1664-ben újabb Bécs elleni hadjáratot indító Köprülü Ahmeddel szemben.

A keresztény hadvezérek közül Körmendnél már találkoztunk néhányal. A múzeumi kiállítás tablóján milyen újabb katonai vezetőkkel ismerkedhetünk meg?

Írd a nevüket a képük alá! Készítsd el egyikük névjegyét a téglalapba! Segítséget találsz a terepasztal Tudástárában, vagy a csatáról szóló könyvben: 1664. A szentgotthárdi csata. Háború és béke Zrínyi korában. Szombathely, 2015

A falvak népe a hadjárat idején

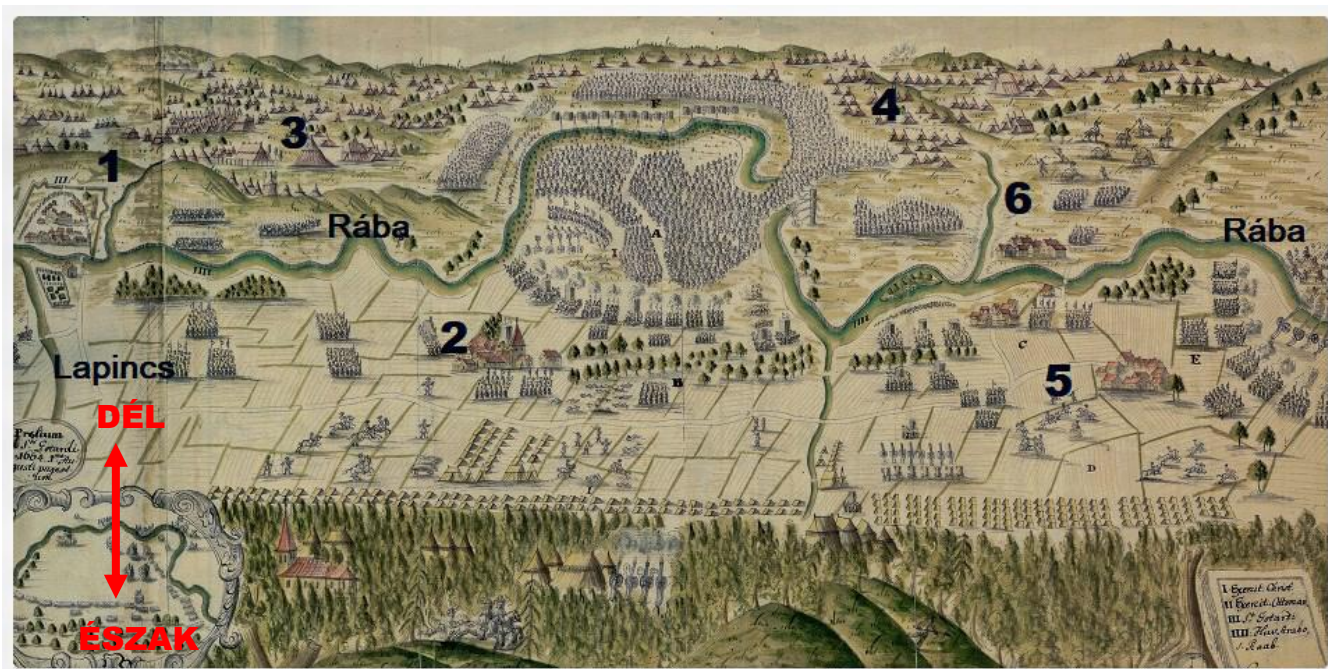

„Most itten minden nap hol török, hol német lármánk vagyunk, a nép annyira elbódult, hogy midőn valamire kívántak ember, három-négy faluban alig találni egyet, mind inkább az erdőben lappanganak. ... peniglen most volna legderekasabb aratás, sőt csaknem nagyobb része a mezőknek aratatlan ...”

Árvay Mihály, dobrai tisztartó levele 1664. 07. 24-én

A múzeumi kiállításban is szerepel az alábbi térkép. Próbáld meg beazonosítani a csata helyszínén számokkal jelölt helyeket! Segíthet a *Csatára fel!* társasjáték táblája is!

Írd be a tippjeidet a táblázatba a sorszám után! **Ellenőrizd** a megoldásod helyességét a füzet végén található kulcs segítségével!

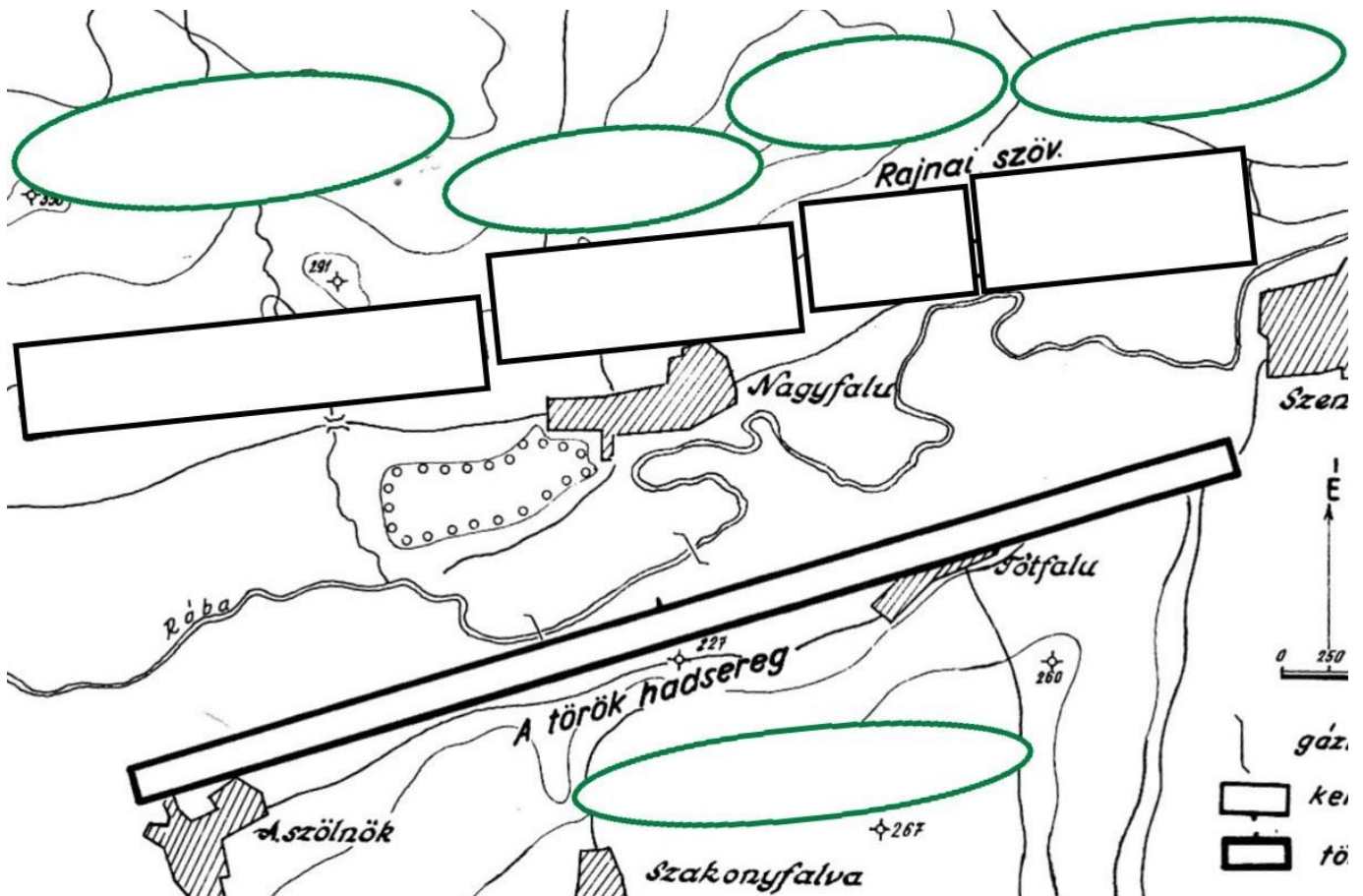

Sorszám	Tipp	Ellenőrzött megoldás

A seregek elhelyezkedése

A Rába partján tábornokot vertek a szemben álló felek. A keresztények a folyó bal partján, a Lapincs torkolatától nyugatra, míg a törökök a Rába jobb partján helyezkedtek el. A térképvázlat az 1664. július 30-ai állapotokat mutatja. **Írd be a téglalapokba**, milyen egységek vonultak fel a harchoz! (Segíthet a kiállítás térképvázlata!)

A zöld ovális alakzatba írd bele a hadsereg ill. csapatok vezetőjének a nevét! Róluk már volt szó korábban!

A kiállítást figyelmesen megnézve megtudhatod, ki készítette 2014-ben a panorámaképet a csata helyszínéről!

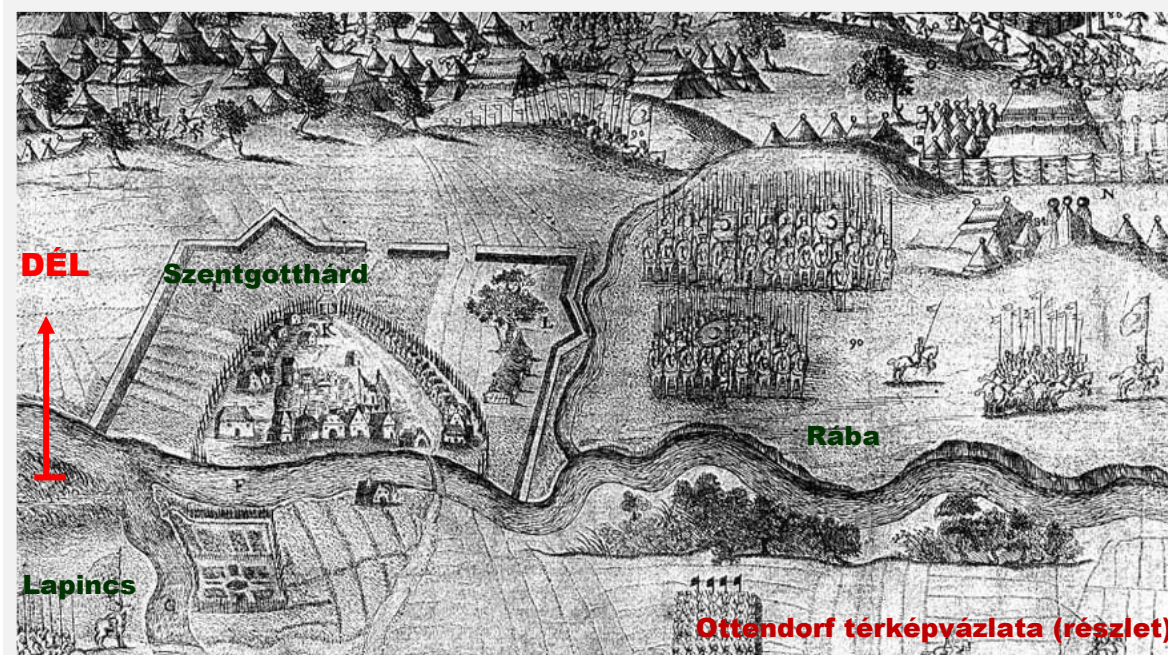
A fotós neve: _____

A Rába szerepe a csata idején

Nem léphetsz kétszer ugyanabba a folyóba! Így szól a görög szállóige. Nemcsak azért igaz ez, mert a következő lépésednél már más vízcseppek érik a lábadat, hanem azért is, mert a folyó medre gyakran változtatta a helyét. És az emberek szintén elterelték a folyó vizét saját hasznuk érdekében. (malomcsatorna, vizesárok)

1664-ben a szentgotthárdi csatáról számos híradás készült, a legtöbb közülük térképpel. A leghitelesebb ezek között Henrik Ottendorf hadmérnök térképe, aki jelen volt a csatában és a helyszínen készült jegyzetei alapján alkotta meg a térképét.

Színezd kékre a folyók, patakok vonalát! **Figyeld meg, írd le**, milyen eltérések vannak Szentgotthárd és a folyók ábrázolásában az alábbi két térkép között!

Hídő kiépítése a Rábán

A folyókon való átkelés — ágyúkkal, máhás szekerekkel — a hadsereg vonulásának mindig kritikus pontja volt. A törökök a Dráván ezért építették fel a kb. 9 km hosszú tölgyfa hidat Eszéknél. Más esetekben hajóhidat hoztak létre egymáshoz láncolt kisebb hajókkal. A szentgotthárdi csatában Köprülü Ahmed nagyvezír a Rába egyik kanyarulatát használta ki, hogy biztonságos átkelést tegyen lehetővé katonái számára, és ún. hídőállást hozzon létre.

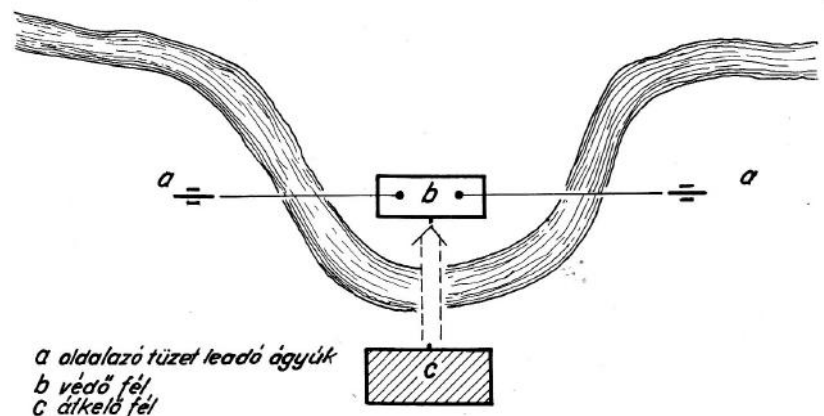
Készíts magyarázatot az ábrához, majd fogalmazd meg röviden, hogyan használták ki a folyóhurok előnyeit a törökök! **Írd a vonalra!**

Jelmagyarázat:

Védő fél: _____

Átkelő fél: _____

Ágyúzó fél: _____

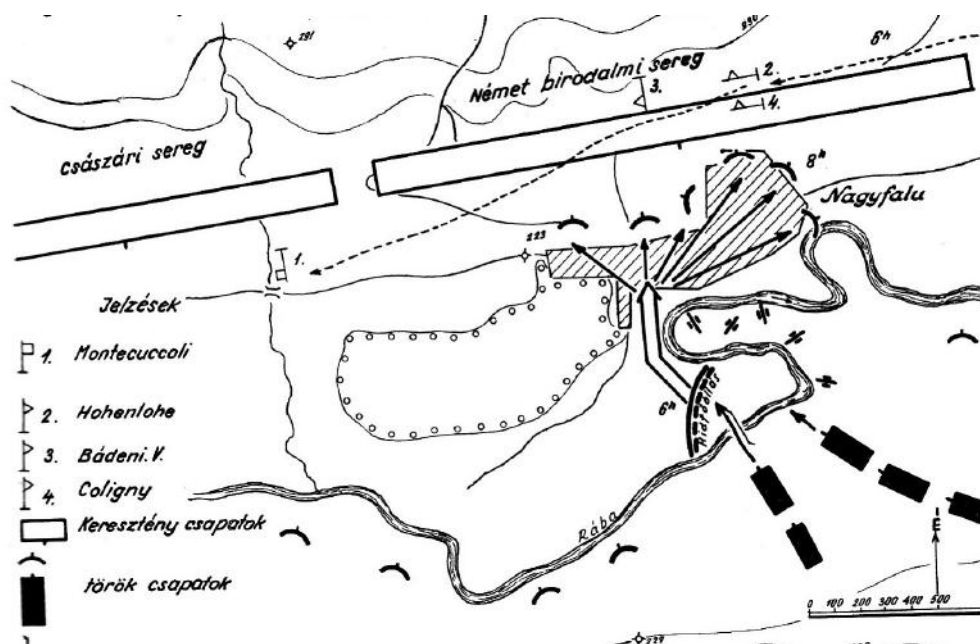

Az augusztus 1-re virradó éjszakán, a sötétség leple alatt a törökök ezrével keltek át a Rábán, és védelmi vonalakat alakítottak ki a folyó túlsó partján. Egy híd építését is megkezdték.

Kezdeti török sikerek, Nagyfalu el-, majd visszafoglalása

A csata napja török sikerekkel indult. A folyón átkelő janicsárok és szpáhik a birodalmi őrséget kiszorították a Rába-hurokból, elfoglalták Nagyfalvát. Megkezdték a falu megerősítését, a hurokban sáncokat ástak. Egy részük megtámadta a birodalmi egységeket. A németek ellentámadást indítottak. A törökök egy hadicselt vetettek be: Megfutamodást színlelve visszavonultak, majd miután az őket üldözők hadrendje felbomlott, egy jelre visszafordultak. A meglepett német birodalmi egységek sok áldozattal járó, súlyos vereséget szenvedtek.

Egészítsd ki a hiányos szöveget nevekkal az ismereteid és a fenti térképvázlat alapján!

_____, a főparancsnok a veszélybe került birodalmiak segítségére rendelte _____ és _____ csapatait. Közös sikerül visszafoglalni Nagyfalut, és visszaszorították a törököket a Rába-hurokba.

A törökökéhez hasonló hadicselről történelmi tanulmányaid során már biztosan hallottál. Kik és hogyan alkalmazták ezt az ellenség megtévesztésére? **Fejtsd ki pár sorban! Készíts képaláírást** a jobb oldali rajzhoz!

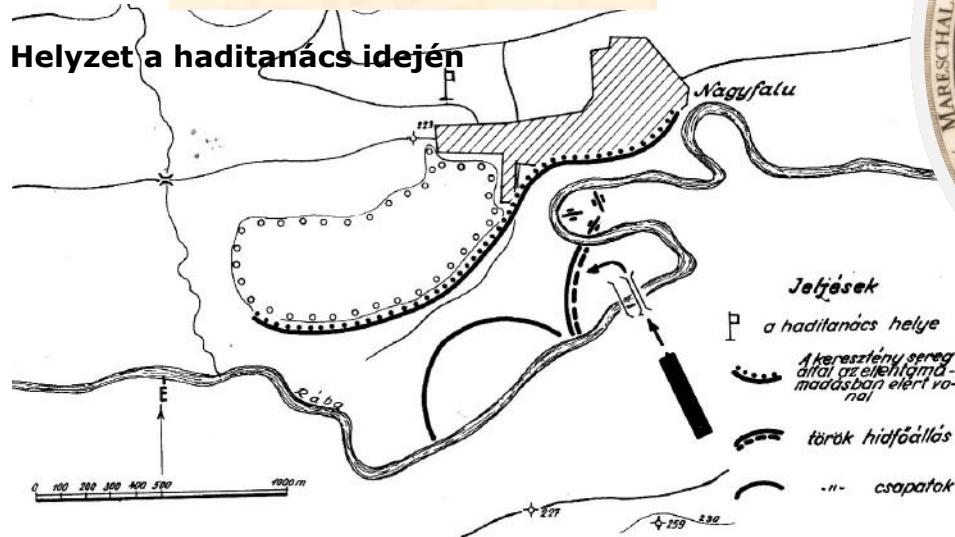
Képaláírás helye:

A keresztény haditanács

„...nem lehet kétes csodára várni:
védekezni, támadni vagy elvonulni!
E három közül kell bátran választani.”
(Csuk Ferenc)

Helyzet a haditanács idején

A fővezér

Augusztus 1-je péntekre esett. A törökök emiatt nem akarták erre a napra időzíteni a döntő ütközetet.

Tudjuk, hogy a muzulmánok számára kötelező a napi ötszöri ima. A pénteki nap a muszlim ünnepek sorában a hét szent napja, amikor a déli imádság idején az ima vezetője rövid beszédet is mond. Hasonlít a keresztény vasárnaphoz.

A haditanács dél tájban ült össze. Ekkorra már 15-20 ezer körüli török katona átkelt a Rábán, sáncokat ástak védelmi vonalként. Köprülü seregének nagyobb része takarmányt „gyűjtött” a környező falvakban. Mindkét hadsereg komoly ellátási gondokkal küzdött.

Ebben a helyzetben mit javasolnál a keresztény seregek vezetőjének? **Tanácsodat érvekkel támaszd alá!**

A győzelem

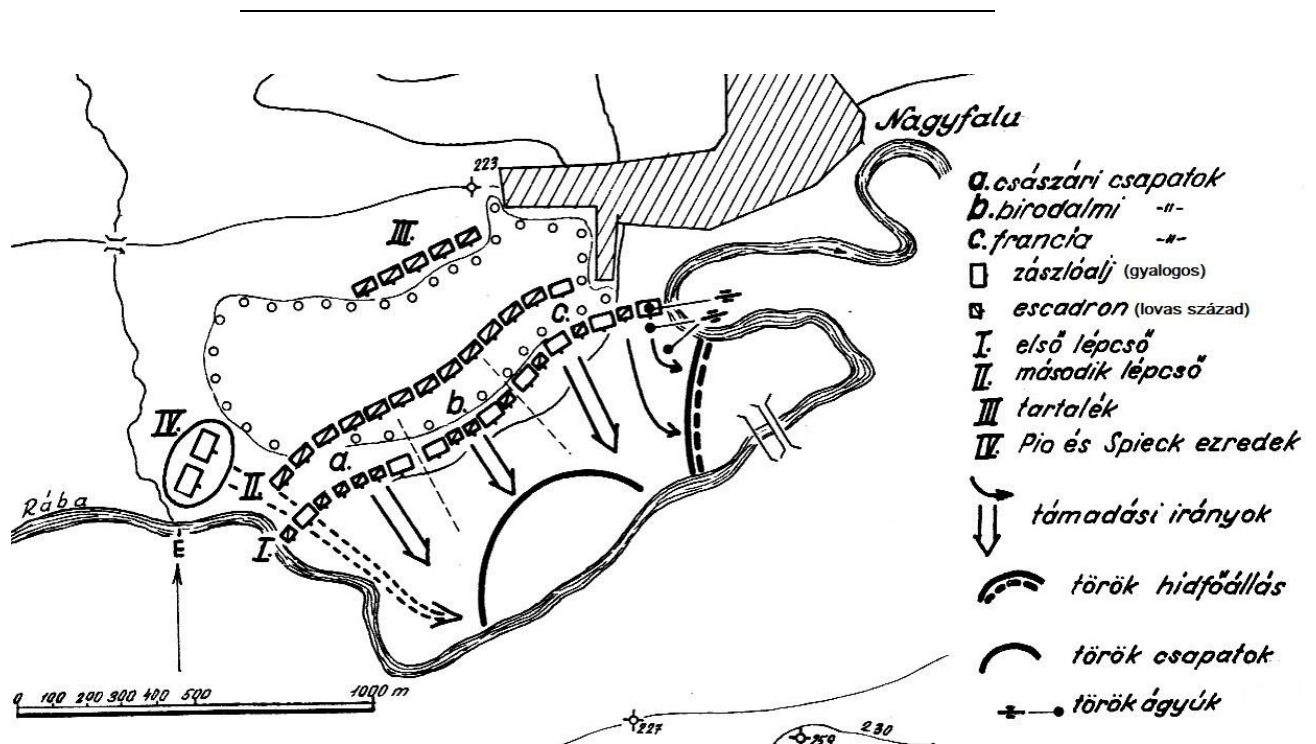
Victoire!

Sieg!

Vittoria!

A döntő érv az azonnali támadás mellett az egyik vezér vészjósló mondata volt: „Ha az ellenséget jelenleg elfoglalt állásában az éjen át meghagyjuk, holnap egyikünk feje sem lesz törzsökén, hanem valamelyik török tarisznyájában.”

Nyomozd ki, hogy ki mondta, és mi volt a tisztsége! Használd segítségül a csatáról készült könyvet!

A térképvázlaton **színezd be**

zöldre a törökök által elfoglalt területeket

sárgára a császári csapatok támadását jelző nyilat

pirosra a birodalmi csapatok - II -

kékre a francia csapatok - II - !

A térképvázlat és ismereteid alapján dönts el, igazak vagy hamisak a következő állítások! **Írj I vagy H betűt** a mondat elé a döntésed alapján!

___ A támadást másnapra halasztották.

___ Montecuccoli tartalékos századokat is hagyott.

___ A lovas és gyalogos századok egymást támogatták.

___ A birodalmi csapatok nem vettek részt a harcban.

___ A franciák a jobb szárnyon küzdöttek.

___ A Pio és Spieck ezredek is bekapcsolódtak a döntő ütközetbe.

___ A harcok kb. 500 m szélességben zajlottak.

Híradások a csata helyszínéről

A távoli országokból érkezett katonák, tudósítók nem mindig küldtek hibátlan jelentéseket.

Az alábbi 7 sorban **találd meg, húzd alá a 10 hibát**, és **javítsd ki** legjobb tudásod szerint!

A Dráva parti Szentgotthárd mellett vívott csata katonailag két szempontból is jelentős volt. Egyrészt feltartóztatta a Párizs ellen vonuló vikingeket, és közel két évtizeddel - Kara Musztafa szultán 1983. évi hadjáratáig - elodázta a császárváros ostromát. Másrészt nyilvánvalóvá tette: a pikával és tűzfegyverrel felszerelt kelet-európai flotta és a lőfegyverrel ellátott légierők szoros együttműködése főként jelent a dervisekkel és az elsősorban fergeteges lovasrohama miatt számon tartott janicsár alakulatokkal szemben.

A mai olvasónak a régi híradások nyelve (német) és sok esetben a régies betűk felismerése is gondot jelent. Te mit tudsz kiolvasni az alábbi nyomtatott híradás szövegéből? **Másold ki a szövegből mai helyesírással!**

Wahrhafte Relation / und Abbildung der herrlichen Victori / welche der Allmächtige Gott den 1. Augusti 1664. in Nider Ungarn an dem Wasserfluß / die Raab genannt / bey S. Godhart / den Christen / wider die Türckischen Bluthund verlichen.

A dátum: _____

A helyszín, ország _____

 folyópart _____

 település _____

Győztesek: _____

Vesztesek: _____

A törökök veresége

A törökök összességében túlerőben voltak. A reguláris csapataik létszáma is kb. kétszerese volt a szövetséges keresztény haderőknek. Hogyan győzhettek mégis a keresztények? Több tényező is közrejátszott ebben.

Mi a te véleményed? **Állíts fel fontossági sorrendet** az alábbi felsorolás mondatainak **sorszámzásával!** Beírhatasz újabb ötletedet is az utolsó sorba!

- ___ Augusztus 1-jén a délutáni órákban áradni kezdett a Rába.
- ___ A török seregeknek még csak kisebb része kelt át a Rábán.
- ___ A csata során a janicsárok visszavonulási parancsot kaptak, a többiek ezt menekülésnek vélték, így kitört a pánik.
- ___ A visszavonuló törökök alatt összeomlott a hevenyészve felállított híd.
- ___ Bebizonyosodott a fegyelmezett összehangolt nyugati taktika fölénye.

A veszteségek (Perjés Géza tanulmánya szerint)

Keresztények: a szökevényekkel együtt kb. 5-6000 fő

Törökök: 7-8000 fő,

de ezek nagy része a legjobban képzett reguláris haderőkhöz (janicsár, szpáhi) tartozott .

Elesett a budai pasa, Ismail is, aki a török lovasságot vezényelte

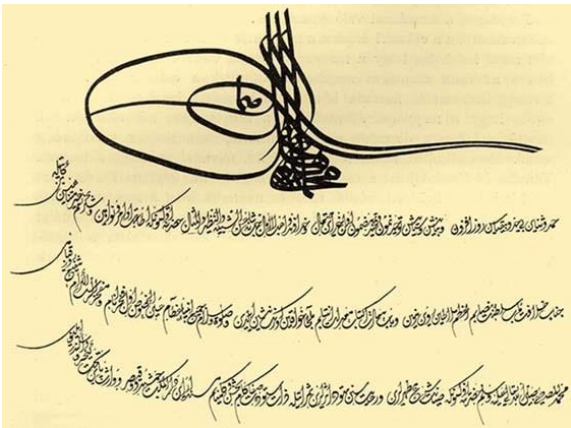
„Másnap hatalmas gödrökbe temették el a sok ezer holttestet. Nagy szekerekkel hordták, mint a kévét nyáron, megpúpozva. Összeszorult a temető ember torka.”

Csuk Ferenc

A vasvári fegyverszüneti megállapodás

A vasvári „Békeház” a XVIII. század közepén épült azon a helyen, ahol a nagyvezír sátrában 1664. augusztus 10-én aláírták a fegyverszüneti megállapodást. A keresztények részéről Simon von Reniger (Reninger) császári megbízott írta alá I. Lipót nevében.

A vasvári béke okiratának kezdő sorai török nyelven a szultán tugarjával (névjegyével)

A magyarok azonban elégedetlenek voltak a megállapodással, mert a vereségük ellenére a törökök megtarthatták korábbi foglásaikat. A magyar főurak összeesküvést szöttek I. Lipót ellen.

Nézz utána a történelemkönyvben! Kik voltak az összeesküvés főbb résztvevői (név és tisztség)?

Mi lett a vezetők sorsa? _____

Ki a festője _____

és mi a címe az itt látható festménynek?

Tudástár - fogalmak

Tudod-e, hogy mit takarnak a következő definíciók? **Írd meghatározás alatti vonalra** a megfejtésedet! Ha nem megy fejből vagy csak bizonytalan vagy, utánanézhetsz a terasztal Tudástár oldalán, illetve az 1664 A szentgotthárdi csata c. könyvben. Segítségül megadtuk az első betűt!

1. Irreguláris, könnyű fegyverzetű török lovas. Jellegzetes viseletük a piros sapka volt.

a _____

2. Rövid szuronyos puskás vagy karabélyos eredetileg gyalogos, később könnyűlovas katona.

d _____

3. A kézi tűzfegyverek csoportjába tartozó fegyver. Régi, hosszú, kanócos puska.

m _____

4. Az oszmán-török seregben szolgáló zsoldos gyalogságnak a katonája.

j _____

5. 3-5 m hosszú, rombusz alakú hegygel ellátott döfőfegyver. Használóit pikásoknak nevezték.

p _____

6. Török tüzér, ágyúöntő

t _____

7. Közigazgatási egység (a szandzsáknál nagyobb) az Oszmán-török Birodalomban.

v _____

8. A főhivatalnok az Oszmán Birodalomban, a szultán után a legnagyobb méltóság.

n _____

Az előzők mintájára most **készítsd el** a képhez tartozó fogalom magyarát!

Ellenőrizd a megoldásod helyességét a Tudástárban!

aga: _____

Tudástár - személyek

Sok-sok névvel találkozhattál már a munkafüzet oldalain! Emlékszel, hogy kik voltak a **ők**? **Írd** a vonalra a felismert személy nevét! Itt is segíthet a Tudástár és a könyv!

A német birodalmi erők parancsnoka volt. Részt vett a körmendi és a szentgotthárdi csatában.

Francia hadvezér, a szentgotthárdi csata résztvevője. XIV. Lajos francia király 1664-ben kb. 6000 fős sereg élén Itáliából küldte Magyarországra.

Német hadvezér, részt vett Zrínyi Miklós téli hadjáratában. Az augusztus elsejei vezérkari tanácskozásban az azonnali támadás mellett érvelt. A vezetése alatt álló rajnai szövetségi csapatok jelentősen hozzájárultak a győzelemhez.

Magyar főnemes, országbíró, a Wesselényi-féle összeesküvés egyik résztvevője és áldozata. 1664. július 26-27-én Körmendnél részt vett a törökök ellen vívott csatában.

Német hadvezér, Lipót Vilmos bádeni őrgróffal a német-római birodalmi sereget vezette. Sikerült felszámolnia a török támadás okozta káoszt, hadrendbe állította csapatait. 1683-ben Bécset védte a török támadástól.

Isztambuli császári követ, 1664 tavaszától fogva a békéről tárgyalt a törökökkel. Aug. 10-én I. Lipót megbízásából Vasváron fegyverszünetet kötött IV. Mehmed szultán megbízottával.

Herceg, császári-királyi tábornagy, a törökellenes Szent Liga hadvezére. Első hadi babérjait a szentgotthárdi csatában aratta. Később hírnevet szerzett a magyarországi törökellenes felszabadító harcokban.

Magyar költő, hadvezér és politikus, horvát bán (1620-1664). A Habsburgok oldalán harcolt a harmincéves háborúban, ennek lezárása után sürgette a törökellenes harcokat. A török hódoltság határán felépítette Új-Zrínyivárat. Az 1663/64-es hadjáratok aktív résztvevője. 1664 novemberében vadászbaleset áldozata lett.

Pasa, a szentgotthárdi csata résztvevője. Köprülü nagyvezír az ő javaslatára rendelte vissza a janicsárokat a Rábához közelebbi védelmi sáncokba.

Emlékhelyek Nagyfaluban (Mogersdorf) és a határában

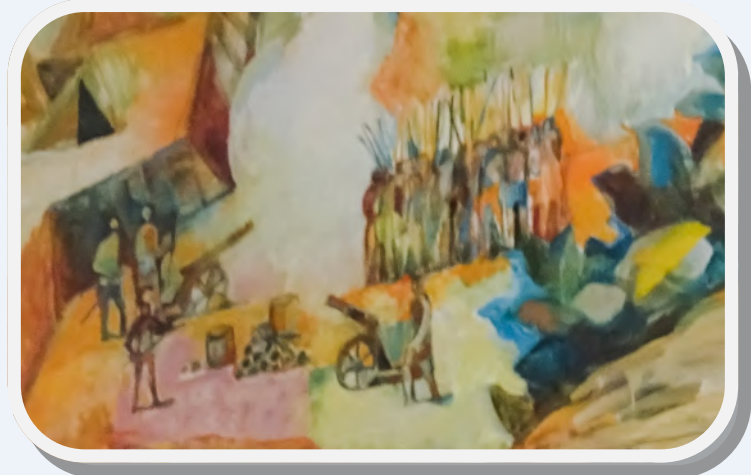
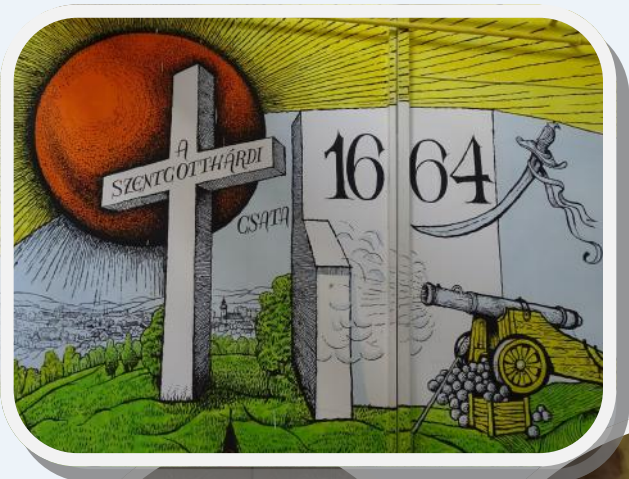

Azonosítsd az emlékhelyeket! **Töltsd ki** a táblázatot a hiányzó adatokkal!

Sorszám	Megnevezés	Alkotó/építető	Keletkezés /építés ideje
1.		Kuzmits Dániel szentgotthárdi perjel	
2.	Szent Anna-kápolna		
3.		Josef Rösch	
4.			1964

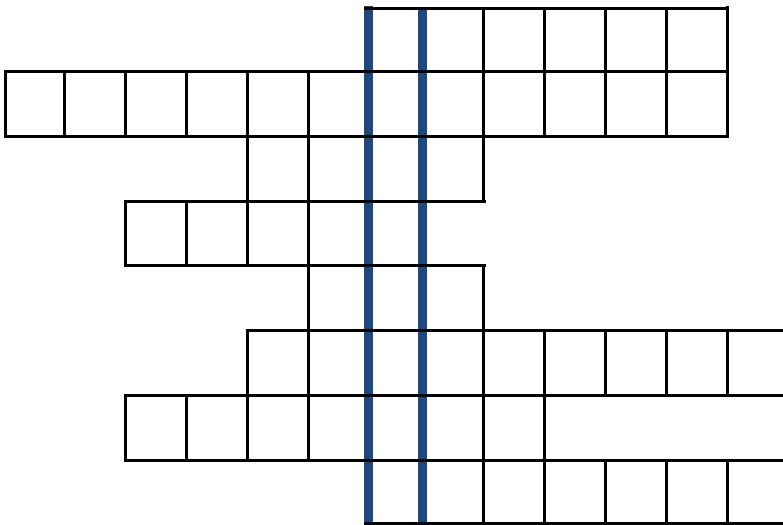
Egy kis segítség! Ezek közül válassz: Karl Trautmannsdorf német gróf özvegye, Mogersdorf falu, „Fehér kereszt”, kőkereszt, Szent József templom mennyezeti freskó, 1670, 1840, 1912

A csata emlékezete Szentgotthárdon

Rejtvényoldal

KERESZTREJTVÉNY

- iszlám templom
- a keresztény fővezér Szentgotthárdnál
- a vilajet vezetője
- itt volt híd a Dráván
- a szandzsák vezetője
- hadmérnök, térképvázlat készítője
- vágásra és szúrásra alkalmas kézfegyver
- egyélű görbe kard

A függőleges kiemelt sorban megkapott fogalom: _____

ANAGRAMMÁK

A betűket helyes sorrendbe rakva megtudhatod, ki küldte az alábbi üzeneteket:

- HEHE HONOL? _____
- TIMON CUCCOL-E? _____
- AMASA PISIL! _____
- SZÓLIM KINYÍR! _____
- HAMP KÖRÜL ÜDE! _____

MI VAN A KÉPEN?

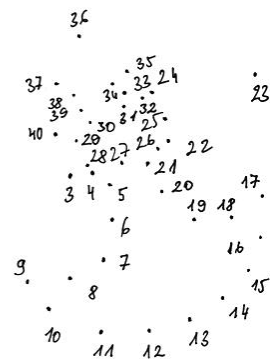
Kösd össze sorban a pontokat, hogy megtudd!

Megfejtés:

Mire használták?

42.
43.
1.
2.

41.

Hírünk a világban

A Rába mellett lezajlott csatában igazi nemzetközi hadsereg aratott győzelmet — sorai közt francia, olasz, bajor, rajnai, cseh, osztrák stb. katonákkal. Nem csoda, ha Szentgotthárd és a Rába folyó nevét sokan megismerték ekkor Európában.

A keresztény szövetséges sereg főparancsnoka olasz származású, ahogy a neve is utal rá, *Montecuccolo*-ban született. A várkastély falán az emléktábla erről tudósít.

Keressd meg a Google térkép segítségével, hol van Montecuccolo!

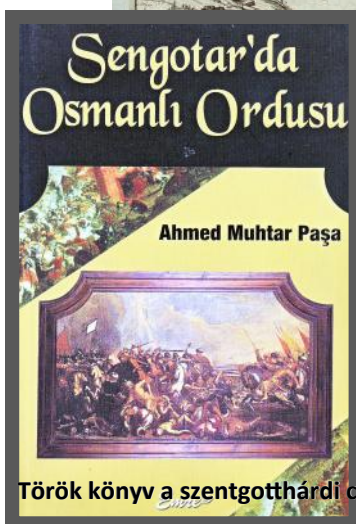
Közeli városok: _____

Az emléktábla 2. sorában a hadvezér születési ideje olvasható. Mikor is született?

Írd le arab számokkal!

Német nyelvű nyomtatott, képes hirdetés a csatáról és a vezérekről

Török könyv a szentgotthárdi csatáról

Francia győzelmi emlékérem

Magyar történészek külföldön is kutattak a csata eseményei, főbb szereplői után. **Nyomozd ki**, hogy ki dolgozta fel az eseményeket a török illetve a francia résztvevők nézőpontjából! Segítségül megkapod a nevek kezdőbetűit! **Írd** a nevük alá egy írásuk címét! Egyikük Szentgotthárdon született! Melyikük lehet? **Keretezd** be a nevét!

S _____ B _____

T _____ F _____

Amikor megelevenedik a történelem

Szentgotthárdon minden évben — 2003 óta — az augusztus 1-hez közeli hétvégén megrendezik a **TÖRTÉNELMI NAPOK**-at. A színes programok sokféle lehetőség közül válogatást tesznek lehetővé az érdeklődők számára. Sok nézőt vonz a jelmezes felvonulás, a fúvószenekarok műsora, a várkerti történelmi és néprajzi jellegű vásár, a hadi bemutatók, a színpadi produkciók vagy éppen a helytörténeti kiállítás. Mégis az egyik legnépszerűbb rendezvénye a **CSATAFUTÁS**, amelyre különböző kategóriákban (életkor, táv) lehet nevezni.

Tervezz plakátot az alábbi téglalapba a „Csatafutás” népszerűsítésére!

MegoldóKULCS

3. o. Jakováli Hasszán
4. o. Z—M— Z, Zrínyi Miklós, Szigetvár, 1556, Szigeti veszedelem, 1664. vadászbalesetben
5. o. Számítások: törökök kb. 200-220 km-t, a keresztények kb. 240-250 km-t
7. o. Átkelő helyet kerestek, meg akarták akadályozni az átkelést, felderítés és a partvonal védelme
9. o. huszár, hajdú: mert magyar
11. o. Sporck, Lotharingiai Károly, Waldeck
12. o. Sorszámozott települések:
1-Szentgotthárd, 2-Nagyfalu (Mogersdorf), 3-Tótfalu, 4-Szakonyfalu, 5-Badafalva (Weichselbaum), 6-Alsószölnök
13. o. Vezetők balról jobbra: Montecuccoli, Bádeni Vilmos, Hohenlohe, Coligny, a török oldalon: Köprülü Ahmed
14. o. Különbségek pl. a felsőn vizesárok, kanyargósabb a Rába, az alsón erődítmények, Sztg. körül
15. o. Jelmagyarázat: keresztények (birodalmi csapatok) törökök, törökök
16. o. Kiegészítések: Montecuccoli, Hohenlohe és Coligny
18. o. Ki mondta: Hohenlohe, H, I, I, H, H, I, H
19. o. Hibajavítások: Dráva–Rába, Párizs–Bécs, viking–török, szultán—nagyvezír, 1983—1683, kelet—nyugat, flotta—gyalogság, légierők—lovasság, dervis—janicsár, janicsár—szpáhi
22. o. Wesselényi Ferenc nádor, Nádasdy Ferenc országbíró, Zrínyi Péter horvát bán, Wesselényi meghalt, 1671-ben Nádasdyt és Zrínyit kivégezték, Madarász Viktor: Zrínyi és Frangepán a bécsújhelyi börtönben
25. o. Soronként.: Fehér kereszt—1840/ Trautmannsdorf özvegye—1670 / mennyezeti freskó—1912/ Szürke kereszt—Mogersdorf falu
28. o. Keresztrejtvény: mecset, Montecuccoli, pasa, Eszék, bég, Ottendorf, alabárd, szablya. Fügőleges: muskétás
Anagrammák: Hohenlohe, Montecuccoli, Ismail pasa, Zrínyi Miklós, Köprülü Ahmed, Mi van a képen: alabárd: szúró és vágó kézfegyver
29. o. Bologna, Modena, Párma, születés éve: 1609, Sudár Balázs, **Tóth Ferenc**
Sudár: Egy kisiklatott hadjárat. Fázil Ahmed pasa nagyvezír 1664. évi hadműveleteiről, Tóth: „Mutassuk meg, hogy méltóak vagyunk a francia névre ...” A szentgotthárdi csata emlékezete Franciaországban

Memóriajáték

A munkafüzethez tartozik egy memóriajáték is. A kártyákon a szentgotthárdi csatához kapcsolódó 9 nevezetes történelmi személy képét láthatjátok viszont. Mindenki-ből kettő van!

Játékszabály

Keverjétek össze a kártyákat, helyezétek el egy asztalon! A képek nézzenek lefelé! Sorban egymás után fordítsatok fel 2-2 kártyát! Mutassátok meg a társaitoknak is! Ha sikerült két egyforma kártyát kiválasztani, akkor a szerencsés (vagy kiváló megfigyelőképességgel rendelkező) játékos félreteheti, és újabb két kártyát fordít fel. Ha nem egyformák a kártyák, akkor vissza kell fordítani az eredeti helyére. A játékot az nyeri, aki a legtöbb páros képet tudja összegyűjteni.

Sok szerencsét és figyeljetek nagyon!

Gyertek el máskor is a Múzeumba!

Nyitva vagyunk hétfőtől szombatig minden nap 10 és 15 óra között!

